

**HRVATSKI SABOR
KLUB ZASTUPNIKA SDP-a**

Zagreb, 27. siječnja 2010.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske i članka 190. Poslovnika Hrvatskoga sabora, Klub zastupnika Socijaldemokratske partije podnosi Interpelaciju o radu Vlade Republike Hrvatske, u vezi s ulogom Vlade Republike Hrvatske u sprječavanju i suzbijanju rastućeg nasilja, delinkvencije, kriminaliteta, te rizičnog ponašanja među djecom i mladima.

Za predstavnike Kluba zastupnika SDP-a, koji će u njegovo ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, određeni su zastupnici: Zoran Milanović, Milanka Opačić, Marija Lugarić, prof. dr. sc. Gvozden Flego, Gordana Sobol, Igor Dragovan, prof. dr. sc. Romana Jerković i Davor Bernardić.

**PREDSJEDNIK
KLUBA ZASTUPNIKA SDP-a**

Zoran Milanović

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske i članka 190. Poslovnika Hrvatskoga sabora podnosimo

INTERPELACIJU **o radu Vlade Republike Hrvatske**

Predmet interpelacije je:

Uloga Vlade Republike Hrvatske u sprječavanju i suzbijanju rastućeg nasilja, delinkvencije, kriminaliteta, te rizičnog ponašanja među djecom i mladima

Zastupnici koji podnose ovu interpelaciju smatraju da je nužno otvoriti raspravu pred Hrvatskim saborom o drastičnom porastu nasilja među djecom i mladima u našem društvu, s ciljem pronalaska rješenja, te utvrđivanja konkretnih mjera i aktivnosti za suzbijanje ove pojave. Ishodište za podnošenje interpelacije ne predstavljaju samo zabrinjavajuća izvješća nadležnih tijela koja bilježe ovu pojavu, te ozbiljna upozorenja stručne javnosti, već, prije svega, svakodnevica koje smo svjedoci, kao i mediji, koji, gotovo na dnevnoj razini, prenose vijesti o sve brutalnijim oblicima maloljetničkog nasilja.

Za predstavnike koji će u ime predlagatelja sudjelovati u radu Hrvatskog sabora i njegovih radnih tijela određuju se zastupnici: Zoran Milanović, Milanka Opačić, Marija Lugarić, prof. dr. sc. Gvozden Flego, Gordana Sobol, Igor Dragovan, prof. dr. sc. Romana Jerković i Davor Bernardić.

O b r a z l o ž e n j e :

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova, u 2008. godini su maloljetne osobe počinile 730 kaznenih djela protiv života i tijela, a od toga: 2 kaznena djela ubojstva, 2 kaznena djela ubojstva u pokušaju, 126 kaznenih djela razbojništva i 113 kaznenih djela nanošenja teških ozljeda. Samo u odnosu na kaznena djela protiv života i tijela, vidljiv je porast od 19,48% u usporedbi s 2007. godinom.

U prvih devet mjeseci 2009. godine, Ministarstvo unutarnjih poslova bilježi čak 109 počinitelja kaznenih djela mlađih od 14 godina: 12 počinitelja nanošenja teške tjelesne ozljede, 83 počinitelja nanošenja tjelesne ozljede, te 14 počinitelja nasilničkog ponašanja.

Prateći kronologiju po godinama, ukupan broj djece mlađe od 14 godina, koja su počinila kazneno djelo u 2006. iznosi 13 počinitelja, u 2007. – 139 počinitelja, dok u 2008. godini taj broj iznosi 181 počinitelja.

U dobi od 14 do 18 godina, broj počinitelja kaznenih djela u prvih 9 mjeseci 2009. godine iznosi 315 (primjerice u cijeloj 2006. zabilježeno je 227 počinitelja).

Posebno iznenađuje porast broja kaznenih djela nedozvoljenog posjedovanja oružja kod mlade populacije, koji u 2008. godini bilježi porast za 16,7%.

Također, prema nalazima Ministarstva unutarnjih poslova, mnoge mlade osobe počine kaznena djela pod utjecajem alkohola i opojnih sredstava. Tako je, prema istraživanju, konzumiranje alkohola tijekom izlaska vikendom povećano s 13% na 39% kod petnaestogodišnjaka, te sa 4% na 16% kod petnaestogodišnjakinja, u rasponu od 1995. do 2007. godine. Najmanje jednom u životu marihuanu je probalo 20% petnaestogodišnjaka i 15% petnaestogodišnjakinja.

Klub zastupnika SDP-a je još u ožujku ove godine uputio u proceduru Hrvatskoga sabora tekst pod nazivom „Porast nasilja među mladima u Republici Hrvatskoj“, s ciljem da se u Hrvatskome saboru pokrene rasprava i pronađu moguća rješenja. Na navedeni tekst, Vlada je dostavila svoje mišljenje.

Izvešće o radu Državnih odvjetništava za 2008. godinu demantira navod Vlade, gdje ona u navedenom mišljenju Hrvatskome saboru tvrdi kako se stopa nasilja među mladima kontinuirano smanjuje.

Naime, prema podacima Državnog odvjetništva, udio delikata nasilja među maloljetnicima je gotovo ujednačen od 2003. do 2008. godine, dok se kod kaznenog djela nanošenja teške ozljede bilježi izraziti porast u 2007. i 2008. godini. Također, maloljetnici i mlađi punoljetnici imaju udjel od čak 37,8% od ukupnog broja prijava protiv života i tijela, dok u ukupnom kriminalitetu sudjeluju s udjelom od 16%. U 2008. godini zabilježen je porast za oko 13% u odnosu na 2007. godinu za kaznena djela nasilništva maloljetnika i mlađih punoljetnika.

Prema podacima dostupnima u Državnom zavodu za statistiku, čak 958 maloljetnika u Republici Hrvatskoj je u 2008. godini osuđeno, te su im izrečene sankcije u vidu odgojnih mjera, pridržaja maloljetničkog zatvora ili su upućeni u maloljetnički zatvor.

Domovi za odgoj djece i mladeži su prekapacitirani – za prijem djeteta na dijagnostičku obradu ili u domski tretman čeka se u prosjeku 2-3 mjeseca. Nažalost broj stručnih djelatnika ne prati na odgovarajući način porast broja i složenosti problema mladih.

Kao izlika nezapošljavanju stručnjaka navodi se nedostatak sredstava u državnom proračunu. Tako je trenutno na snazi odluka o zabrani zapošljavanja u sustavu zdravstva i socijalne skrbi, te se i u Vladinom Izvešću o provedbi Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interese djece za 2008. godinu (doneseno u prosincu 2009. godine) izrijekom navodi da „tijekom 2008. godine nije bilo novog

zapošljavanja te se isto može očekivati za narednu godinu“, kod mjere koja se odnosi na povećanje i usklađivanje broja stručnih djelatnika s porastom broja evidentirane djece s poremećajima u ponašanju.

Međutim, štednja u ovom sektoru je višestruko štetna, jer se konstantno narušava kvaliteta i djelotvornost usluga. Zapošljavanje novih stručnjaka je zasigurno potrebno kako bi se ostvarilo temeljno pravo svakog pojedinca da dobije primjerenu, kvalitetnu i pravodobnu uslugu i time spriječilo produbljivanje problema, kompenzirali učinci ugroženosti i omogućio mu kvalitetniji život. Na taj bi se način smanjio ukupan trošak društva – rad brojnih institucija koje su zbog nepravodobne intervencije dužne sanirati sada veći problem i njegove posljedice.

Osim toga, gotovo potpuno izostaje ulaganje u edukaciju postojećih stručnjaka. Sami stručnjaci godinama upozoravaju na taj ozbiljan nedostatak, te iznose brojne prijedloge za unaprjeđenje postojećeg modela rada i uspostavljanje cjeloživotnog stručnog obrazovanja. Rezultati tih napora su poražavajući, pozitivni pomaci su spori i jedva zamjetni, a stručnjaci prepušteni vlastitom snalaženju. Prisutan je paralelizam aktivnosti, odnosno odstustvo operativne strategije u dijelu sustava socijalne skrbi odgovornom za područje zaštite i tretmana djece i mladih s poremećajima u ponašanju.

Neophodno je naglasiti i značaj sudskih postupaka za maloljetne počinitelje kaznenih djela u smislu suzbijanja recidivizma. Stručnjaci upozoravaju na postojeće načelo hitnosti u postupanju prema maloljetnicima, kojem je praksa prečesto u suprotnosti. Međutim, podatci govore o dugotrajnim sudskim postupcima te je čak u 70% slučajeva potrebno dulje od 6 mjeseci za dovršenje postupka prema maloljetniku. S obzirom na dugačak period u kojem nije došlo do odgovora društva na počinjeno kazneno djelo, često se bilježi daljnja delinkventna aktivnost, odnosno ustrajanje u činjenju kaznenih djela upravo u razdoblju čekanja na izricanje sankcije. U Nacionalnoj strategiji za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih za razdoblje 2009. – 2012. navodi se: „Recidivizam se godinama kreće oko 30%.“.

Istovremeno se ističe pozitivan zaokret u sudovanju za mladež vidljiv u podacima o strukturi mjera izrečenih prema maloljetnicima: u preko 80% slučajeva riječ je o izvanzavodskim mjerama (registar odgojnih mjera značajno je proširen s 13 posebnih obveza), a zavodske odgojne mjere zadržavaju određenu stabilnost posljednjih desetak godina s oko 10%. Osim pozitivnog aspekta ovih podataka koji odražava usmjerenost prema deinstitucionalizaciji, odnosno izdvajanju maloljetnika iz obiteljske, vršnjačke i obrazovne sredine samo u krajnjem slučaju, nužno je postaviti pitanje adekvatnosti izricanja i učinkovitosti provedbe, naročito u svjetlu podatka o ponavljanju počinjenja kaznenih djela.

Također, potrebno je istaknuti važnost i ulogu škole kao mjesta koje bi trebalo financirati i utvrđivati programe za djecu i mlade, za što kvalitetnije provođenje slobodnog vremena, mjesta koje će poticati komunikaciju među djecom, medijaciju u sukobima, ali i preuzeti funkciju ranog upozoravanja na rizik. Upravo nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama predstavlja poseban problem.

Iz Izvješća Pravobraniteljice za djecu za 2008. godinu vidljivo je da je broj pojedinačnih prijava za zaštitu od nasilja u odgojno-obrazovnim ustanovama porastao za 67% u odnosu na 2007. godinu. Nema sumnje da u tom slučaju nasilje

ugrožava i sam odgojno-obrazovni proces, a svjedočimo i da su oblici počinjenja vršnjačkog nasilja u školama sve teži i okrutniji. Snimanje počinjenog djela od strane počinitelja ili suučesnika nasilja (koje se nerijetko događa i za vrijeme nastave), kao i formiranje grupa koje na internetskim društvenim mrežama šire vršnjačku mržnju, pozivaju na nasilje ili šikaniraju pojedince, gotovo su postale pravilo koje prati samo počinjenje djela.

Stoga su posebno poražavajući podatci, prema kojima u 940 osnovnih škola u Hrvatskoj radi svega 226 psihologa, dok u 450 srednjih škola i učeničkih domova tek 125 stručnjaka istog profila.

Prema Državnom pedagoškom standardu osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, ali i onog za srednje škole (NN br. 63/2008), stručni suradnici potrebni za odgojno-obrazovni rad osnovne škole jesu: pedagog, psiholog, stručnjak edukacijsko-rehabilitacijskog profila, knjižničar i zdravstveni radnik (samo u osnovnim školama).

Tako u školama koje imaju do 180 učenika trebaju biti zaposlena 2 stručna suradnika. Škole koje imaju od 180 do 500 učenika trebaju zapošljavati 3, a one koje imaju više od 500 učenika 4 stručna suradnika. Nažalost, realna situacija pokazuje da su mnoga radna mjesta u raznim krajevima Hrvatske, za stručnjake navedenih profila, čiji rad bi podrazumijevao prevenciju i sprječavanje nasilja, i dalje nepopunjena.

Kao usporedbu s prethodno navedenim podacima, treba spomenuti da se u evidenciji nezaposlenih Hrvatskog zavoda za zapošljavanje trenutno nalaze 82 diplomirana psihologa, 59 diplomiranih socijalnih radnika, 24 školska pedagoga, te 11 učitelja osoba s poremećajima u ponašanju.

Stručnjaci upozoravaju da je upravo prevencija ključni čimbenik u zaustavljanju vala nasilja među djecom i mladima. No, Državni proračun za 2010. godinu pokazuje znatne uštede sredstava kako u područjima preventivnih programa za djecu i mlade, tako i u područjima koja se odnose na djecu i mlade općenito.

Naime, u Državnom proračunu za 2010. godinu, u 3 ministarstva, koja se u svojoj nadležnosti bave i djecom i mladima (Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti) ukupno je umanjeno 11.000.000 kuna u odnosu na prošlu godinu i to baš sa stavki koje se odnose na preventivne programe za djecu i mlade.

Tako primjerice Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, ukupno na svim stavkama koje se odnose na djecu i mlade (i prevencija, ali i sam odgojno-obrazovni rad, rad s darovitom djecom, kvalitetno provođenje slobodnog vremena, računalna infrastruktura u školama itd.) umanjuje sredstva za 27.000.000 kuna.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, usprkos alarmantnim pokazateljima Ministarstva unutarnjih poslova i Državnog odvjetništva, upravo sredstva za skrb o djeci s poremećajima u ponašanju umanjuje za 1.200.000 kuna.

Izdvajanje jedne jedinstvene stavke državnog proračuna u kojoj bi bilo istaknuto samo financiranje programa za djecu i mlade, svakako bi bio jedan od načina olakšavanja praćenja programa tijela državne uprave koja na bilo koji način skrbe o djeci. Ministarstvo financija se uporno oglašuje na takve apele struke.

Ni u pogledu donesenih obveza, programa, mjera i aktivnosti koje bi mogle doprinijeti smanjenju nasilja među djecom i mladima situacija nije puno bolja.

Vlada je u lipnju prošle godine donijela Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu. No, upozoravajući podatci govore u prilog tome da većina navedenih mjera nije dala željeni učinak, te da je u pogledu borbe protiv nasilja među mladima očito potreban neki novi smjer i novi vid postupanja. Primjerice, već o učinku prve mjere u navedenom Programu „4.3.1. Utvrditi rizičnu skupinu mladih“, čiji rok za provedbu je istekao u lipnju 2009., nema nikakvih dostupnih informacija. Navedeni Program ne predviđa dodatna financijska sredstva iz državnog proračuna, te stoga ostaje upitno što se od navedenih problema njime može konkretno riješiti, što već nije ranije pokušano. Također, upitna je i svrha njegovog donošenja, jer Vlada u cijelom uvodnom dijelu Programa navodi kako je stopa nasilja i kriminaliteta mladih u padu i kako su sve dotadašnje mjere i aktivnosti dale dobar učinak.

O učinkovitosti Protokola o postupanju u slučajevima nasilja među djecom i mladima, koji datira još iz listopada 2004. godine, u ovom kontekstu, gotovo da nije ni potrebno govoriti. Naime, praksa (a o tome svjedoče i medijski napisi) pokazuje da se navedenih „protokolarnih“ pravila nadležni najčešće ne pridržavaju, što zbog neinformiranosti, što zbog nekoordiniranosti cjelokupnog sustava.

Osim toga, iz već spomenutog Izvješća Vlade o provedbi Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interese djece za 2008. godinu vidljivo je da Nacionalna strategija zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja nije donesena, iako je rok za donošenje istekao još 2006. godine.

Isto Izvješće bilježi da ni u mjeri koja predviđa izradu preventivskih i intervencijskih programa zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja nije učinjeno više od osnivanja radne skupine koja bi tek trebala pristupiti izradi. Rok za provedbu je istekao još 2007. Također, Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece predviđa unaprjeđenje zaštite djece u odgojno-obrazovnim ustanovama od svih oblika zlostavljanja, no osim standardnog i redovnog inspekcijskog nadzora prosvjetne inspekcije, prema navodima u Izvješću, nije učinjeno ništa drugo.

Prethodno navedeni podaci i pokazatelji ukazuju ne samo na nezainteresiranost Vlade da poduzme učinkovite i urgentne mjere za suzbijanje nasilja među djecom i mladima, već i na kočenje postojećih mjera i aktivnosti na način da vrši uštedu sredstava koja su prethodnih godina bila namijenjena programima za djecu i mlade. U razdoblju krize i pojačanih napora roditelja da osiguraju obiteljsku egzistenciju, država je dužna više pomoći.

Takav odnos prema navedenom problemu je trenutno i dugoročno štetan za zajednicu i ostavlja dalekosežne posljedice na cjelokupno društvo. Stručnjaci

upozoravaju da kada razina ugroženosti zajednice od nasilja postaje veća, spektar mogućih intervencija postaje sve uži.

Stoga od Vlade Republike Hrvatske tražimo radikalni zaokret u tretiranju problema nasilja među djecom i mladima, te poduzimanje hitnih i učinkovitih aktivnosti na svim razinama za suzbijanje ove pojave.

Slijedom navedenog, podnositelji Interpelacije predlažu Hrvatskome saboru da po završenoj raspravi donese sljedeće

ZAKLJUČKE

1. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da, u roku od 15 dana, dostavi objedinjeno izvješće o broju i vrsti kaznenih djela koja su počinile maloljetne osobe, o zabilježenim slučajevima vršnjačkog nasilja u školama, stanju u zapošljavanju stručnjaka koji rade na prevenciji i tretmanu rizičnog ponašanja u odgojno-obrazovnim ustanovama i programima prevencije koje se provode u školama, te provedbi mjera za suzbijanje i prevenciju maloljetničke delinkvencije u sustavu socijalne skrbi. Navedeni podatci trebaju iskazivati stanje praćeno u posljednje 3 godine.
2. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da, u roku od 15 dana, dostavi izvješće o provedbi Programa aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu, s analizom učinka utvrđenih mjera.
3. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da, u roku od 15 dana, predloži konkretne i sveobuhvatne mjere za suzbijanje i prevenciju maloljetničkog kriminaliteta i delinkvencije.
4. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da, u roku od 15 dana, predloži konkretne mjere za suzbijanje nasilja među mladima u društvu (s naglaskom na nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama) te, s tim u vezi, utvrdi sljedeće aktivnosti:
 - uvođenje jedinstvenog preventivnog programa za suzbijanje i prevenciju nasilja u školama i drugim odgojno-obrazovnim ustanovama;
 - ulaganje dodatnih financijskih sredstva u proces odgoja i obrazovanja;
 - utvrđivanje metodologije i postupka za rano prepoznavanje rizičnih obitelji ili djece, uz jasno postupanje nakon identifikacije (osnivanje savjetovališta pri domovima zdravlja i/ili školama, provođenje psihološkog sistematskog pregleda u dobi od 3 i 5 godina);
 - osmišljavanje programa u lokalnoj zajednici za djecu i mlade (slobodne aktivnosti, kreativno provođenje slobodnog vremena uz širi spektar izbora i primjeren nadzor);
 - povezivanje djelovanja i suradnje tijela državne uprave s organizacijama civilnog društva i stručnjacima koji se bave preventivnim programima za djecu i mlade;

- uvođenje novog nastavnog sadržaja u škole, koji bi obuhvaćao učenje o pozitivnim afirmacijama u grupi i društvu;
- razmatranje stanja i učinaka provedbe propisa o zabrani noćnih izlazaka i posjeta kladionicama mlađima od 16 godina, te propisa koji reguliraju zabranu prodaje alkohola maloljetnicima;
- razmatranje stanja i učinaka provedbe drugih odredbi Obiteljskog zakona (pravodobnost i primjerenost poduzimanja mjera prema roditeljima i djeci, npr. nadzor nad izvršenjem roditeljske skrbi, izdvajanje djece iz obitelji);
- razmatranje stanja i učinaka izrečenih i izvršenih sudskih odgojnih mjera prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske i članka 190. Poslovnika Hrvatskoga sabora, mi dolje potpisani zastupnici, podnosimo Interpelaciju o radu Vlade Republike Hrvatske, u vezi s njenom ulogom u sprječavanju i suzbijanju rastućeg nasilja, delinkvencije, kriminaliteta, te rizičnog ponašanja među djecom i mladima.

Red. br.	IME I PREZIME ZASTUPNIKA	POTPIS
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		

18.		
19.		
20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		
26.		
27.		
28.		
29.		
30.		
31.		
32.		
33.		
34.		
35.		
36.		
37.		
38.		
39.		